

Middelbare scholieren leggen het af tegen basisschoolleerlingen als het gaat om werkwoordspelling. Tot die conclusie kwam Jannemieke van de Gein anderhalf jaar geleden in een spraakmakend artikel in *Onze Taal*. Twee Tilburgse docenten deden nieuw onderzoek, en dat leidde tot heel andere inzichten.

Tom Borsten

DOCENT NEDERLANDS KONING WILLEM II COLLEGE

Bas Jongenelen

DOCENT NEDERLANDS FONTYS LERARENOPLEIDING
TILBURG

Foto: Anda van Riet

‘Zij verbaast zich’

Middelbare scholieren spellen wél beter dan basisschoolleerlingen

In september 2010 schreef Jannemieke van de Gein in *Onze Taal* in haar artikel ‘Komd een kind van de basisschool’ dat de vaardigheid in het spellen van werkwoorden in het voortgezet onderwijs afneemt ten opzichte van het basisonderwijs. 77% van de teksten die door leerlingen uit groep 8 geschreven zijn, zijn geheel foutloos, terwijl dit bij slechts 40% van de eindexamenleerlingen havo en vwo het geval is.

Het waren cijfers die begrijpelijkerwijs nogal wat stof deden opwaaien. Veel media besteedden er diezelfde maand aandacht aan, maar ook daarna werd het onderzoek vaak aangehaald. Het vormde bijvoorbeeld een van de pijlers van een onderzoek van de Nederlandse Taalunie, getiteld *‘Ze kunnen niet meer spellen’*, en ook onlangs speelde de discussie over het spelvaardigheids-onderwijs weer op nadat Van de Gein aan het woord was gekomen in *Nrc.next*. Er wordt dus behoorlijk wat belang gehecht aan dat onderzoek, maar hoe terecht is dat? Laten we eerst eens kijken hoe haar onderzoek van toen in elkaar zat.

■ APPELS MET PEREN

Van de Gein vergeleek de werkwoorden van leerlingen uit groep 8 van de basisschool met die van leerlingen uit de havo- en vwo-eindexamenklassen. De werkwoorden kwamen allemaal uit opstellen die ze zelf hadden geschreven, dus niet uit toetsituaties waarin vaak

de ‘instinkers’ aan de orde komen. Was die keuze wel zo handig?

Voor de basisschoolleerlingen was duidelijk dat spelfouten in hun opstellen hun aangerekend zouden worden, maar was dat bij de middelbare scholieren ook het geval? En: hoe zit het met samengestelde zinnen? Leerlingen uit groep 8 gebruiken die waarschijnlijk veel minder en maken dan ook minder fouten als ‘Weet je wel wat dat allemaal inhoud?’ (moet natuurlijk zijn: ‘inhoudt’). Bovendien: leerlingen die zelf hun werkwoorden mogen bepalen, zullen misschien bepaalde vormen achterwege laten.

Door opstellen te onderzoeken vergeleek je kortom appels met peren. Een toets met werkwoorden die voor iedereen hetzelfde zijn, geeft volgens ons een veel betrouwbaarder beeld van de praktijk. In september en oktober 2011 hebben wij op vier scholen voor voortgezet onderwijs en vier scholen voor basisonderwijs (alle acht in Tilburg en omgeving) steeds dezelfde toets afgenomen: twintig zinnen met steeds een werkwoord waar de eindletter(s) van weggelaten is/zijn. De leerlingen hoeven slechts een *d*, *t* of *dt* in te vullen. Enkele voorbeelden:

- Ik heb gehoord dat jij naar school loop...
- Wor... je broer piloot? Dat is leuk.
- Tante Marianne verbaast... zich erover dat ik zo goed kan spellen.

- Kees ligt zo lang in de zon, dat hij helemaal verbran...
- Bianca verhuis... binnenkort naar een andere stad.

In totaal hebben we 2266 leerlingen getoetst. Gezamenlijk maakten zij 14.482 fouten, wat neerkomt op een gemiddelde van 6,3 fouten. Leerlingen uit groep 8 maken verreweg de meeste fouten (8,1 gemiddeld) en leerlingen uit 6-vwo de minste (2,3 fouten).

Groep 8 basisschool

	gemiddeld
groep 8	8,1

Voortgezet onderwijs

	gemiddeld
klas 1	7,8
klas 2	6,7
klas 3	7,5
4-vmbo	7,1
4-havo	6,2
5-havo	5,3
4-vwo	3,5
5-vwo	3,3
6-vwo	2,3

Het spellingniveau stijgt naarmate het schooltype hoger is, én naarmate de kinderen ouder zijn. Ook de leerlingen in 4-vmbo doen het beter dan die in de gemiddelde brugklassen. Zij hebben in die vier jaar op school duidelijk beter leren spellen. Onze resultaten spreken die van Jannemieke van de Gein dus volstrekt tegen.